

DOI: 10.31648/kpp.9055

Dominika Michalska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0000-0003-0350-1890

dominika.michalska@student.uwm.edu.pl

Zjawisko prostytucji – uwarunkowania karnoprawne

Prostytucja – etymologia

Słowo „prostytucja” wywodzi się z języka łacińskiego – od słowa *prostitutio* ‘nie-rząd’ lub, jak twierdzą inni, *prostituere* ‘wystawiać na sprzedaż’. *Encyklopedia PWN* podaje następującą definicję prostytucji: „uprawianie stosunków seksualnych w celach zarobkowych”¹, zaś *Wielki słownik języka polskiego* określa to zjawisko jako „odbywanie stosunków płciowych w celach zarobkowych”². Przytoczone definicje obejmują dwie podstawowe przesłanki tego zjawiska społecznego, mianowicie istnienie stosunków seksualnych, w których ciało jest narzędziem pracy, oraz korzyści materialnych z nich wynikających w postaci pewnego zarobku³. W polskim systemie prawnym nie istnieje definicja legalna prostytucji, należy szukać jej w dorobku doktryny. Piśmiennictwo kryminologiczne wskazuje, że prostytucja jest procederem, który zakłada zaspokajanie cudzych potrzeb seksualnych za pomocą swojego ciała w celu osiągnięcia korzyści majątkowych. Użycie sformułowania „proceder” ma na celu wskazanie, że przesłanką konieczną jest pewna powtarzalność dokonywania owych czynności, a nie ich incydentalny czy jednorazowy charakter⁴.

¹ Hasło: prostytucja, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/prostytucja;3962819.html> (dostęp: 27.03.2023).

² Hasło: prostytucja, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/36112/prostytucja> (dostęp: 27.03.2023).

³ D. Myślińska, *Spoleczne i indywidualne oblicza prostytucji*, „Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość” 2014, nr 11, s. 311.

⁴ M. Kotowska, *Problematyka eksploatacji prostytucji w świetle polskiego ustawodawstwa*, „Studia Prawnoustrojowe” 2013, nr 19, s. 53.

Próba ujęcia zjawiska w ramy prawne

Na obszarze naszego kręgu kulturowego bezsprzecznie prostytutka jest postrzegana jako zjawisko szkodliwe społecznie, pewna patologia społeczna. Od dekad znajduje się też w kręgu badań socjologicznych, psychologicznych, ale też kryminologicznych. Nauka prawa karnego na przestrzeni lat wypracowała kilka różnych rozwiązań prawnej regulacji owego zjawiska⁵. Można wyróżnić cztery systemy prawne regulujące tę kwestię, tj. system prohibicyjny, system reglamentacyjny, system neoreglamentacyjny oraz system abolicyjny.

W systemie prohibicyjnym całkowicie zakazywano uprawiania prostytutki, traktowano ją jako przestępstwo, co oznaczało, że osobyprostituujące się były narażone na odpowiedzialność karną. System ten nie przyniósł zamierzonych celów, gdyż okazał się mało skuteczny. Zamiast doprowadzić do likwidacji prostytutki, powodował problemy w resocjalizacji prostytutek. Kary były wymierzone jedynie w osoby trudniące się nierządem, podczas gdy współuczestnictwo ich klientów w czynie przestępnym było bezkarne⁶.

Z kolei system reglamentacyjny dopuszczał możliwość świadczenia usług seksualnych, jednakże wskazywał na pewne zasady prowadzenia takich działań, mianowicie osobyprostituujące się miały wykonywać swój zawód, podlegając ścisłej kontroli organów państwa. Po pierwsze, wymagano, by prostytutki dokonywać w domach publicznych; po drugie, prowadzono przez policję specjalny rejestr prostytutek; po trzecie, podlegały one specjalnej kontroli lekarskiej w postaci przymusowych badań, a także kontroli organów policji. Również i ten system okazał się nieskuteczny. Spowodował bowiem jeszcze większą stygmatyzację prostytutek, doprowadził do powstania zjawiska sutenerstwa i handlu kobietami, a także – wbrew oczekiwaniom – nie zmniejszył liczby zachorowań na choroby weneryczne⁷.

System neoreglamentacyjny, stanowiący swoiste rozwinięcie systemu reglamentacyjnego, zlikwidował istnienie domów publicznych, wprowadził rejestr osóbprostituujących się z tą różnicą, że miały go prowadzić służby sanitarne odpowiedzialne jednocześnie za badania lekarskie kobiet. Każda prostytutka miała obowiązek posiadać książeczkę zdrowia z aktualnymi badaniami kontrolnymi⁸.

Na terenach Anglii w latach 70. XX w. powstał nurt odmienny od wcześniejszych myśli, tj. system abolicjonistyczny. Sprzeciwiając się prohibicji i reglamentacji, nurt ten postulował rezygnację z penalizacji prostytutki oraz rezygnację z jakiegokolwiek rejestracji prostytutek. Stawiał sobie za cel walkę z prostytutką jako zjawiskiem, a nie z osobamiprostituującymi się. Nastąpiło zerwanie z podwójnymi standardami polegającymi na piętnowaniu jedynie prostytutek i pomijaniu uczestnictwa ich klientów w owym procederze⁹. Podstawą walki z prostytutką stało się zwalczanie jej przyczyn.

⁵J. Derlich-Mielczarek, *Zjawisko prostytutki a prawo karne*, „Archiwum Kryminologii” 2011, t. XXXIII, s. 40.

⁶D. Myślińska, op. cit., s. 315.

⁷M. Kotowska, op. cit., s. 54.

⁸D. Myślińska, op. cit., s. 315.

⁹M. Kotowska, op. cit., s. 55.

Głównym zadaniem tego systemu miała być udzielana pomoc osobom zmuszanym do prostytucji, a co za tym idzie – karanie tych, którzy odnosili dzięki temu korzyści majątkowe, a także wsparcie osób chcących zerwać ze świadczeniem usług seksualnych oraz prowadzenie działań prewencyjnych i resocjalizacyjnych¹⁰. Rzeczoną system został przyjęty przez większość państw europejskich. Również i w Polsce stał się podstawą dla unormowań dotyczących prostytucji w prawie karnym oraz w prawie wykroczeń. Wszedł on do polskiego systemu prawnego w 1952 r. po podpisaniu międzynarodowej konwencji w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytucji z 1950 r.

Prostytucja w polskim systemie prawnym

Polskie prawodawstwo nie penalizuje samej prostytucji. Kodeks karny z 1997 r. wprowadza natomiast czyny karalne związane z prostytucją, nazywane przestępstwami wokółprostytucyjnymi¹¹. Działania podjęte przez prawodawcę są ukierunkowane na zwalczanie prostytucji jako zjawiska, nie zaś samych prostytutek. Kodeks karny traktuje o tych czynach w rozdziale XIX *Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności*, wskazując na podstawowe przestępstwa okołoprostytucyjne, jakimi są:

- stręczycielstwo, polegające na nakłanianiu innych osób do uprawiania nierządu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej;
- kuplerstwo, czyli ułatwianie uprawiania prostytucji, również w celu osiągnięcia korzyści majątkowej;
- sutenerstwo, czyli sam fakt czerpania korzyści majątkowej z czyjegoś prostytuowania się;
- zmuszanie innych osób do prostytucji¹².

Pierwsza regulacja kwestii prostytucji w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny¹³ pojawia się w art. 203 i dotyczy zmuszania do uprawiania prostytucji. Przepis wskazuje, że zmuszanie to ma polegać na zastosowaniu przemocy, groźby bezprawnej, podstępny lub wykorzystaniu stosunku zależności lub krytycznego położenia¹⁴. Przedmiotem ochrony w tym przestępstwie bezspornie jest wolność seksualna osoby, która zostaje zmuszona do prostytuowania się. Jak wskazuje Barbara Błńska, przedmiotem ochrony tego przepisu stanowi również godność ludzka¹⁵. Owo przestępstwo ma charakter skutkowy, polegający na doprowadzeniu ofiary do uprawiania prostytucji. Zgodnie z orzeczeniem sądu za wskazany czyn ponosi odpowiedzialność nie tylko ten,

¹⁰D. Myślińska, op. cit., s. 315.

¹¹K. Więckiewicz, *Polskie prawo karne wobec zjawiska prostytucji w świetle międzynarodowych standardów praw człowieka – wybrane aspekty*, [w:] R. Kowalczyk, M. Leśniak (red.), *Prostytucja. Studium zjawiska*, Kraków 2013, s. 240.

¹²M. Kowalewska-Lukuć, *Prostytucja i czerpanie z niej korzyści majątkowych – analiza prawnoporównawcza*, Warszawa 2017, s. 2.

¹³Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1138), dalej k.k.

¹⁴Art. 203 k.k.

¹⁵P. Kozłowska-Kalisz, K. Nazar-Gutowska, *Doprowadzenie innej osoby do uprawiania prostytucji (art. 203 k.k.)*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Prostytucja*, Warszawa 2014, s. 96.

kto doprowadził inną osobę do rozpoczęcia uprawiania prostytucji, ale również ten, kto nie pozwolił tej osobie owego procederu zaprzestać¹⁶. Przepięstwo penalizowane w art. 203 k.k. ma więc charakter umyślny, popełnione może zostać tylko w zamiarze bezpośrednim. Występek stanowi przestęstwo powszechne, gdyż jego sprawcą może być każda osoba, wyjątkiem jest sytuacja wykorzystania stosunku zależności, wtedy mowa jest o podmiocie indywidualnym¹⁷. Przy dokonywaniu wymiaru kary za ten czyn należy brać pod uwagę indywidualne czynniki, jak np. rozmiar wyrządzonej ofierze krzywd. Jak trafnie stwierdza Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z 16 lipca 2009 r., zdecydowanie większa i znacznie bardziej traumatyczna będzie krzywda wyrządzona osobie, która nigdy wcześniej nie uprawiała prostytucji i gdy jej nastawienie do tego procederu jest krytyczne, aniżeli krzywda wyrządzona osobie zajmującej się już wcześniej prostytucją, wynikająca ze zmuszania jej do prostytuowania się w warunkach, których nie akceptuje i które mogą stanowić dla niej poniżenie¹⁸.

Tabela 1. Liczba postępowań wszczętych i stwierdzonych za przestęstwo określone w art. 203 k.k. w latach 2010–2020

Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
2020	11	10
2019	13	12
2018	14	25
2017	17	28
2016	14	25
2015	24	22
2014	30	30
2013	30	17
2012	28	26
2011	16	19
2010	23	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-6/63504,Zmuszanie-do-prostytucji-art-203.html> (dostęp: 28.03.2023).

¹⁶ Postanowienie SN z 30 stycznia 2018 r., sygn. akt IV KK 478/17, Lex nr 2473792.

¹⁷ T. Bojarski, A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 396.

¹⁸ Wyrok SA w Katowicach z 16 lipca 2009 r., sygn. akt II AKa 150/09, Lex nr 519648.

Liczba postępowań wszczętych na podstawie art. 203 k.k. największą liczbę, bo aż 30, osiągnęła w latach 2013–2014, nieznacznie mniej (28) miało miejsce w roku 2012. Od 2017 r. rozpoczęła się tendencja spadkowa liczby postępowań wszczętych, najmniej (11) w 2020 r. W analizowanych 11 latach liczba przestępstw stwierdzonych wahała się między 10 a 30. Najmniejsze różnice widać w latach 2015–2018 (tylko 3 przestępstwa). Znaczny spadek liczby przestępstw stwierdzonych nastąpił w 2019 r. – ponad 50% mniej w stosunku do roku poprzedniego. Na podstawie przedstawionej statystyki można wskazać, że dynamika analizowanego przestępstwa osiągnęła w Polsce w ostatnich latach zauważalny trend spadkowy.

Kolejną regulacją ustawową dotyczącą czynów okolo prostytutycznych jest przepis art. 204 k.k., który penalizuje tzw. przestępstwa eksploatacji prostytucji, czyli stręczycielstwo, sutenerstwo oraz kuplerstwo. Określone w § 1 tego przepisu zachowanie sprawcy polegające na nakłanianiu innej osoby do uprawiania prostytucji w celu osiągnięcia korzyści majątkowej stanowi stręczycielstwo, zaś jej ułatwianie – kuplerstwo¹⁹. Nakłanianie, o którym mowa w kontekście stręczycielstwa, należy interpretować w odniesieniu do art. 18 § 2 k.k., dotyczącym podżegania osoby do popełnienia danego przestępstwa. W tym kontekście należy zauważyć, że fakt nakłaniania kogoś do uprawiania prostytucji nie będzie stanowił podżegania w rozumieniu przytoczonego art. 18 § 2 kk, albowiem zgodnie tą regulacją, aby możliwe było uznanie danego zachowania sprawcy za podżeganie, musi on nakłaniać do dokonania czynu zabronionego. Prostytucja zaś sama w sobie w świetle polskiego systemu prawnego nie jest czynem przestępczym²⁰. Nakłanianie w rozumieniu art. 204 k.k. musi mieć charakter zindywidualizowany, być skierowane do konkretnej osoby, gdyż namawianie do prostytucji pewnej nieokreślonej grupy osób nie będzie wypełniało znamion przestępstwa stręczycielstwa. Może ono przybrać wieloraki charakter, zarówno naleganie, jak i przekonywanie, prośba, zachęta, propozycja, obietnica uzyskania korzyści albo pewna sugestia. Może polegać także zarówno na nakłanianiu osoby, która nie miała wcześniej z prostytucją nic wspólnego, by zaczęła ją uprawiać, jak i nakłanianiu osoby, która prostytucją się wcześniej trudniła, ale miała zamiar z tego zrezygnować²¹.

Kuplerstwo jest przestępstwem, w którym karane jest ułatwianie innej osobie uprawiania prostytucji w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. „Ułatwianie” wskazane w przepisie należy interpretować zgodnie z art. 18 § 3 definiującym pomocnictwo²². Może ono polegać na wynajmowaniu czy też udostępnianiu za odpłatą pomieszczeń dla celów świadczenia usług seksualnych, na pomocy w nawiązywaniu i rozwijaniu kontaktów z klientami, zapewnianiu transportu dla prostytutek do miejsc świadczenia usług seksualnych czy też na osobistej ochronie prostytutek²³. Nie będą przestępstwem

¹⁹ M. Bojarski (red.), *Prawo karne materialne*, Warszawa 2015, s. 504.

²⁰ T. Bojarski, A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk, op. cit., s. 397.

²¹ V. Konarska-Wrzosek (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 1027.

²² Zob. M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, 2023, Lex.

²³ V. Konarska-Wrzosek (red.), op. cit., s. 1028.

kuplerstwa czynności ułatwiającej osobom prostytuującym się ich działania, które nie są nastawione na osiągnięcie korzyści majątkowej²⁴. Kuplerstwo, zgodnie ze stwierdzeniem Sądu Najwyższego, polegać powinno na działaniach powtarzalnych, gdyż „jednorazowy akt ułatwienia uprawiania prostytucji przez podwiezienie kogoś nie może zostać oceniony jako kuplerstwo z art. 204 § 1 *in fine* k.k., które musi mieć charakter działań permanentnych, przez co zyskuje formę przestępstwa o wieloczynowo określonych znamionach”²⁵.

Nakłanianie do prostytucji oraz ułatwianie jej uprawiania będzie stanowiło przestępstwo pod warunkiem ukierunkowania działania sprawcy na osiągnięcie korzyści majątkowej. Jest to zatem przestępstwo kierunkowe, możliwe do popełnienia tylko z zamiarem bezpośrednim o szczególnym zabarwieniu²⁶.

Sutenerstwo penalizowane na podstawie art 204 § 2 k.k. polega na czerpaniu korzyści majątkowych z uprawiania prostytucji przez inne osoby. Sutenerstwo nie musi zawsze występować obok stręczycielstwa i kuplerstwa, może być samodzielnym przestępstwem, polegającym na otrzymywaniu określonych korzyści majątkowych od samej prostytutki²⁷. Jak podkreśla Sąd Najwyższy w wyroku z 13 kwietnia 2010 r., „znamię »czerpie« wskazuje na niezbędność wielokrotności zachowań, co oznacza, że sutenerstwem nie jest jednorazowe czy nawet kilkukrotne, lecz mające charakter okazjonalny przyjmowanie korzyści majątkowych pochodzących z uprawiania prostytucji przez inną osobę”²⁸.

W § 3 przytoczonego już art. 204 k.k. spenalizowano typ kwalifikowany przestępstw stręczycielstwa, kuplerstwa oraz sutenerstwa. Ma to miejsce gdy owe działania są skierowane przeciwko osobie małoletniej, czyli takiej, która nie ukończyła lat 18. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu „dla bytu przestępstwa z art. 204 § 3 k.k. wystarczające jest, aby sprawca przewidywał, że osoba uprawiająca prostytucję, z której czerpie korzyści majątkowe, nie miała ukończonych 18 lat i sytuację taką akceptował”²⁹.

Wymiar kary za przestępstwa wymienione w art. 204 k.k. jest identyczny dla każdego z nich, za stręczycielstwo, kuplerstwo, jak i za sutenerstwo grozi kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Gdy zaś przedmiot wykonawczy któregoś z owych przestępstw stanowić będzie małoletni, sprawca jest zagrożony karą pozbawienia wolności od roku do lat 10³⁰.

²⁴ A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2007, s. 398.

²⁵ Wyrok SN z 5 lutego 2009 r., sygn. akt II KK 251/08, Lex nr 486551.

²⁶ V. Konarska-Wrzošek (red.), *op. cit.*, s. 1028.

²⁷ M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny...*

²⁸ Wyrok SN z 13 kwietnia 2010 r., sygn. akt II KK 282/09, Lex nr 583785.

²⁹ Wyrok SA w Poznaniu z 26 listopada 2012 r., sygn. akt II AKa 232/12, Lex nr 1289559.

³⁰ Art. 204 k.k.

Tabela 2. Liczba postępowań wszczętych i stwierdzonych za przestępstwo określone w art. 204 k.k. w latach 2019–2020

Rok	Liczba postępowań wszczętych	Liczba przestępstw stwierdzonych
2020	62	174
2019	64	107
2018	79	191
2017	91	247
2016	74	357
2015	107	337
2014	127	260
2013	153	462
2012	86	379
2011	85	328
2010	104	489
2009	85	401

Źródło: <https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestępstwa-przeciwko-6/63505,Czerpanie-zy-sku-z-cudzego-nierzadu-art-204.html> (dostęp: 28.03.2023).

W badanym okresie liczba postępowań wszczętych z art. 204 k.k. była najwyższa w roku 2013 (153), zaś najniższa w 2020 r. (62). W analizowanym czasie okresie (12 lat) czterokrotnie liczba postępowań wszczętych przekroczyła próg 100 postępowań – kolejno w latach 2010, 2013, 2014 oraz 2015 i wynosiło odpowiednio 104, 153, 127 oraz 107. Od roku 2018 zauważyć można pewną tendencję spadkową – liczba przestępstw stwierdzonych jest znacznie wyższa od liczby przestępstw wszczętych. Najwięcej przestępstw stwierdzonych zostało w 2010 r., bo aż 489, najmniej zaś w 2019 r. – jedynie 107. Od 2016 r. widać tendencję spadkową w liczbie przestępstw stwierdzonych, jednakże trend ten może się odwrócić z uwagi na wzrost w ostatnim badanym roku. Wzrost ten był dosyć znaczny, bo ze 107 przestępstw stwierdzonych w 2019 r., aż do 174 w 2020 r., oznacza to aż 67 więcej stwierdzonych przestępstw z art. 204 k.k. rok do roku.

Normy prawne dotyczące zjawiska prostytucji zostały wprowadzone przez ustawodawcę także do ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń³¹. W rozdziale XVI odnoszącym się do wykroczeń przeciwko obyczajności publicznej zawarto przepis mówiący o proponowaniu czynu nieuczynnego. Ponadto dopuszczanie się prostytucji w miejscu publicznym może zostać w niektórych sytuacjach potraktowane jako

³¹ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2151), dalej: k.w.

wykroczenie z art. 140 k.w. dotyczącym publicznego dopuszczenia się nieobyczajnego wybryku. Należy zwrócić uwagę, że nie jest to jedyny przepis Kodeksu wykroczeń dotyczący potencjalnego zjawiska prostytutki, bowiem art. 51 k.w. w rozdziale VIII zawierającym wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, znajduje się regulacja odwołująca się do wywoływania zgorszenia w miejscu publicznym, które zdecydowanie może wynikać z prostytuowania się w miejscu publicznym³². Warto wspomnieć również o art. 142 k.w. stanowiącym o karalności działań polegających na proponowaniu innej osobie dokonania z nią czynu nierządnego w celu uzyskania korzyści materialnej, charakteryzujących się natarczywością, narzucaniem się lub naruszaniem porządku publicznego w inny sposób. Natarczywy sposób nakłaniania, zgodnie ze swoim słownikową definicją, oznaczać będzie taki, „który odznacza się dużą intensywnością, przez co nie daje innym spokoju i jest przez nich niechętnie przyjmowany”³³. Narzucanie się zaś stanowi zmuszanie kogoś do zaakceptowania czegoś lub do określonego postępowania³⁴. Jednak, wskazując na proponowanie „w inny sposób naruszający porządek publiczny”, ustawodawca podkreśla, że katalog sposobów jest otwarty, a wskazana natarczywość i narzucanie się są tylko przykładowymi sposobami naruszającymi porządek publiczny³⁵. Należy zatem podkreślić, że jakiegokolwiek proponowanie czynu nierządnego nie będzie karane, musi ono spełniać ustawowe przesłanki: być natarczywe, narzucające się lub w inny sposób naruszające porządek publiczny i nastawione na osiągnięcie korzyści majątkowej³⁶. Jak podkreśla się w doktrynie, przepis ten nie ma na celu walki z prostytutką, która przecież sama w sobie w polskim systemie prawnym nie jest penalizowana, ale ma sankcjonować jej przejawy, które są szczególnie widoczne i mają negatywny wpływ na porządek publiczny³⁷. Owo wykroczenie ma charakter kierunkowy, może być dokonane jedynie umyślnie i w zamiarze bezpośrednim – wpływa na to konieczność nastawienia sprawcy na korzyść materialną. Karą grożącą za jego popełnienie jest kara aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Prostytucja – międzynarodowe uwarunkowania prawne

Analizując zjawisko prostytutki, należy również zwrócić uwagę na uregulowania międzynarodowe. W tym kontekście bezpośrednio do zjawiska prostytutki odnoszą się dwa akty wypracowane przez społeczność międzynarodową, tj. konwencja ONZ w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet³⁸ oraz konwencja ONZ w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytutki³⁹. W przypadku pierwszego dokumentu państwa-strony (Polska jest jej sygnatariuszem pierwotnym) zobowiązały się do podjęcia wszelkich kroków, także związanych z przyjęciem odpowiednich aktów prawnych,

³² M. Kotowska, op. cit., s. 56.

³³ Hasło: natarczywy, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/4172/natarczywy/822212/swiadczy-o-natrec-twie> (dostęp: 28.03.2023).

³⁴ Hasło: narzucanie się, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/narzuca%C4%87.html> (dostęp: 28.03.2023).

³⁵ M. Mozgawa, *Wykroczenie z art. 142 k.w. (racolage)*, Warszawa 2013, s. 4.

³⁶ T. Bojarski (red.), *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 653.

³⁷ M. Bojarski, W. Radecki, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 784.

³⁸ Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 r. (Dz.U. z 1982 r., Nr 10, poz. 71).

³⁹ Konwencja w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytutki (Dz.U. z 1952 r., Nr 41, poz. 278), ratyfikowana na podstawie ustawy z dnia 29 lutego 1952 r. (Dz.U. Nr 13, poz. 78).

zmierzających do wyeliminowania zjawiska handlu kobietami oraz osiągania zysków z prostytucji kobiet⁴⁰. Warto zaznaczyć, że pierwsza z wskazanych konwencji ONZ nie precyzuje tego, jaki kształt powinien zostać nadany regulacjom mającym na celu walkę z handlem kobietami i osiąganiem zysków z prostytucji kobiet. Podstawowym zadaniem przepisów przyjętych na podstawie tejże konwencji nie jest wyeliminowanie prostytucji jako zjawiska, ale wyeliminowanie handlu kobietami, które są później zmuszane do prostytucji (świadczą usługi wbrew swojej woli), a osiągane z tego tytułu zyski zasilają fundusze innych osób, często grup zorganizowanych, specjalizujących się w handlu kobietami i prowadzeniu domów publicznych. Należy zwrócić uwagę, że przyjęte przepisy mają również zmierzać do wyeliminowania innego aspektu prostytucji, polegającego na czerpaniu korzyści z tego procederu. Ma to miejsce w sytuacji, gdy kobiety nie są zmuszane do samego świadczenia usług seksualnych, ale ich praca jest kontrolowana i osoby odpowiedzialne za organizację tego procederu czerpią z niego część zysków⁴¹. Konwencja ONZ w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytucji (ratyfikowana przez Polskę w dniu 29 lutego 1952 r.) zobowiązuje strony do ścigania „każdego kto dla zaspokojenia namiętności innej osoby: dostarcza, zwabia lub uprowadza w celach prostytucji inną osobę, nawet za jej zgodą; eksploatuje prostytucję innej osoby, nawet za jej zgodą”⁴². Odpowiedzialnością karną mają również zostać objęte osoby prowadzące, utrzymujące oraz finansujące domy publiczne, wynajmujące budynki, pomieszczenia służące do świadczenia usług seksualnych, a także formy stadialne tych przestępstw (np. przygotowanie).

Podsumowanie

Prostytucja występowała w wielu społeczeństwach od zarania dziejów. Wydaje się że całkowite wyeliminowanie tego niezwykle destrukcyjnego zjawiska jest niemożliwe. Należy wskazać, że bardzo często osoby świadczące usługi seksualne są wykorzystywane jako źródło utrzymania dla osób, nierzadko zorganizowanych grup przestępczych organizujących proceder prostytucji. Polska, ratyfikując konwencję ONZ w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet oraz konwencję ONZ w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytucji, zobowiązała się do wdrożenia rozwiązań zgodnych z regulacjami zawartymi w obu przytoczonych dokumentach międzynarodowych. Państwo polskie wywiązało się z tych zobowiązań, bowiem w Polsce spenalizowano przestępstwa, takie jak sutenerstwo, kuplerstwo, stręczycielstwo oraz zmuszanie do prostytucji. Ponadto w Kodeksie karnym zawarto również regulacje w postaci art. 189a kryminalizującego handel ludźmi. Statystyki dotyczące ww. przestępstw udostępniane przez Policję wskazują na tendencję spadkową zarówno pod względem liczby postępowań wszczętych, jak i przestępstw stwierdzonych. Jednakże nadal niezbędne jest podejmowanie działań zmierzających do udoskonalenia polskich rozwiązań prawnych dotyczących prostytucji i czerpania z niej korzyści majątkowych.

⁴⁰ Art. 6 konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet.

⁴¹ K. Więckiewicz, *Polskie prawo karne wobec zjawiska prostytucji w świetle międzynarodowych standardów praw człowieka – wybrane aspekty*, Kraków 2013, s. 250.

⁴² Art. 1 konwencji w sprawie zwalczania handlu ludźmi.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Bojarski T. (red.), *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2019.
- Bojarski M. (red.), *Prawo karne materialne*, Warszawa 2015.
- Bojarski T., Michalska-Warias A., Piórkowska-Flieger J., Szwarczyk M., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2008.
- Bojarski M., Radecki W., *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Derlich-Mielczarek J., *Zjawisko prostytucji a prawo karne*, „Archiwum Kryminologii” 2011, t. XXXIII.
- Konarska-Wrzosek V. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Kotowska M., *Problematyka eksploatacji prostytucji w świetle polskiego ustawodawstwa*, „Studia Prawnoustrojowe” 2013, nr 19.
- Kowalewska-Łukuć M., *Prostytucja i czerpanie z niej korzyści majątkowych – analiza prawnoporównawcza*, Warszawa 2017.
- Kozłowska-Kalisz P., Nazar-Gutowska K., *Doprowadzenie innej osoby do uprawiania prostytucji (art. 203 k.k.)*, [w:] Mozgawa M. (red.), *Prostytucja*, Warszawa 2014.
- Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2007.
- Mozgawa M., *Wykroczenie z art. 142 k.w. (racolage)*, Warszawa 2013.
- Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, 2023, Lex.
- Myślińska D., *Społeczne i indywidualne oblicza prostytucji*, „Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość” 2014, nr 11.
- Więckiewicz K., *Polskie prawo karne wobec zjawiska prostytucji w świetle międzynarodowych standardów praw człowieka – wybrane aspekty*, [w:] R. Kowalczyk, M. Leśniak (red.), *Prostytucja. Studium zjawiska*, Kraków 2013.
- Więckiewicz K., *Polskie prawo karne wobec zjawiska prostytucji w świetle międzynarodowych standardów praw człowieka – wybrane aspekty*, Kraków 2013.

Akty prawne

- Konwencja w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytucji (Dz.U. z 1952 r., Nr 41, poz. 278), ratyfikowana na podstawie ustawy z dnia 29 lutego 1952 r. (Dz.U. Nr 13, poz. 78).
- Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 r. (Dz.U. z 1982 r., Nr 10, poz. 71).
- Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2151).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1138).

Orzecznictwo

Postanowienie SN z 30 stycznia 2018 r., sygn. akt IV KK 478/17, Lex nr 2473792.
Wyrok SA w Katowicach z 16 lipca 2009 r., sygn. akt II AKa 150/09, Lex nr 519648.
Wyrok SA w Poznaniu z 26 listopada 2012 r., sygn. akt II AKa 232/12, Lex nr 1289559.
Wyrok SN z 13 kwietnia 2010 r., sygn. akt II KK 282/09, Lex nr 583785.
Wyrok SN z 5 lutego 2009 r., sygn. akt II KK 251/08, Lex nr 486551.

Źródła internetowe

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/prostytucja;3962819.html>.
<https://sjp.pwn.pl/slowniki/narzuca%C4%87.html>.
<https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwno-6/63504,Zmuszenie-do-prostytucji-art-203.html>.
<https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwno-6/63505,Czerpanie-zysku-z-cudzego-nierzadu-art-204.html>.
<https://wsjp.pl/haslo/podglad/36112/prostytucja>.
<https://wsjp.pl/haslo/podglad/4172/natarczywy/822212/swiadczacy-o-natrectwie>.

The concept of prostitution – criminal law regulations

Summary

This article aims to outline the Polish criminal law regulations regarding the concept of prostitution. Four model systems which regulate legal issues related to this issue are presented, i.e.: the prohibition system, the restrictory system, the neo-restrictory system and the abolition system. The basic criminal acts associated with prostitution – the crime of forced prostitution, both from a legal and statistical point of view – are analyzed. Statistical data related to the number of crimes committed and proceedings initiated on this subject are also provided. An analysis of the crime of exploiting prostitution, i.e. inciting another person to prostitution [Polish: stręczycielstwo], obtaining material benefits from another person's prostitution [Polish: sutenerstwo], facilitating another person's prostitution to obtain material benefits [Polish: kuplerstwo], as well as other acts penalized in the Polish Petty Offences Code possibly related to the practice of prostitution, are also analyzed. The article also addresses matters related to the output of the United Nations in efforts to combat the issue in the form of two conventions, i.e.: the UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women and the UN Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others.

Keywords: prostitution, obtaining material benefits from another person's prostitution, facilitating another person's prostitution to obtain material benefits, inciting another person to prostitution, buying, pimping, crime